

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ÅRSSKRIFT 2002

LOKALHISTORISK ARKIV
STUBBEKØBING

ÅRSSKRIFT 2002

Stubbekøbing Museums 10 års jubilæum
Foto: Stubbekøbing Avis

LOKALHISTORISK ARKIV STUBBEKØBING

Lokalhistorisk Arkivs Årsskrift 2002

Udgivet af
Lokalhistorisk Forening for
Stubbekøbing kommune

Redaktion:
Foreningens bestyrelse

Opsætning & lay-out:
Arkivlederen

DTP, repro & tryk:
Toptryk Grafisk, Falster afd. 5485 2094

ISSN 0109 - 2162

Indholdsfortegnelse

Tekst til forside og side 1	side 6
Fra træsko og bare ben på Batteriet til...	
Carsten Flink	side 7
En kold tid, Knud Ambus	side 18
Stubbekøbings adoptivbarn T. 59,	
Karin Rasmussen	side 23
Feriekolonierne Abildvig og Donnemose,	
Sv.O.Pedersen	side 31
Gravpladsen ved Tromnæs, Frits V. Larsen	side 38
Maren Møller, Karleby, Helene Strange	side 43
Arkivleder Georg W. Nyholm	side 47
Stubbekøbing Lystanlæg, Georg W. Nyholm	side 48
Billeder fra Anlægget	side 54
Fra Arkivet	side 61
Lokalhistorisk materiale, der kan købes	side 63
Årsberetning fra	
Lokalhistorisk Forening 2001	side 64
Vedtægter for Lokalhistorisk Forening	side 66

Tekst til forside og side 1.

Til forsiden har vi i år valgt et billede af mindestenen for førstelærer R. C. Andersen. Mindestenen står i Anlægget og blev rejst i 1903 af byens borgere som en erkendtlighed overfor den person, som de så som anlæggets egentlige skaber.

Billedet på side 1: Stubbekøbing Museum kunne i år fejre 10 års jubilæum og holdt i den anledning en vel-besøgt reception. På billedet ses et udsnit af gæsterne i Museets gård.

Fra træsko og bare ben på Batteriet til

Carsten Flink

Carsten Flink, der er ledende børnebibliotekar på biblioteket i Nørre Alslev, bor i et af lodshusene ved Hestehoved Batteri. Da huset blev bygget i 1890 var det beboet af en lods-familie, hvor den ene søn senere blev højtalerens opfinder, Peter L. Jensen.

Carsten Flink fortæller her om Peter L. Jensens baggrund, om hans barndom og uddannelse.

Lodsens søn fra Hestehoved Batteri, Peter L. Jensen, opfandt højtaleren og blev verdenskendt - blot ikke i Danmark! Hvem var han, denne beskedne mand fra skovens dybe stille ro, der startede produktionen af en af verdens mest larmende opfindelser?

For nylig kunne man i aviserne læse, at en dansker, Peter Laurits Jensen, var optaget i Elektronikkens Hall of Fame i Las Vegas, USA. Denne verdens største forbrugerelektronikmesse skal, når den engang er komplet, rumme de 50 vigtigste opfindere af forbrugerelektronik. Blandt de allerede optagne kan nævnes telefonens opfinder, Alexander Graham Bell, japanske Sonys leder, Akio Morita samt endnu en dansker, lysbuesenderens opfinder og i øvrigt unge Jensens læremester, Valdemar Poulsen.

Og i 2001 sluttede Peter L. Jensen sig så til det fine selskab. Til ære for at han opfandt højttaleren og desuden grundlagde tre store elektronikselskaber, The Magna-vox Company, Jensen Radiomanufacturing Co. og til sidst en virksomhed der fremstillede grammofonpick-up'er. Spurgte man en amerikaner i forrige århundrede, hvad Jensen hi-fi stod for, ville han anerkennende fortælle om verdens fineste lyd-gengivelse. En sammenligning med B&O ville være som at sammenligne Mercedes med Skoda.

Men hvem var mennesket bag denne verdensomspændende succes? En stilfærdig og beskednen dreng fra Cor-selitze Østerskov, der indtog verden, men aldrig blev storskydende. Peter blev født i Lodshuset på Hestehoved Batteri i 1886. Det nuværende hus blev bygget i 1890, da Peter var fire år gammel, så han har altså levet det meste af sin barndom i det hus, undertegnede nu er så heldig at bo i.

Det var en hård barndom med meget arbejde. Den fattige familie talte 6 børn, tre drenge og tre piger, Peter var den fjerde i søskendeflokken. Faren var tidligere sømand,

der for på de 7 verdenshave i sejlskibenes tid, men som nu var gået i land og ernærede familien med lodseri og lidt sildefiskeri i Østersøen. Han var en hård, men ikke ukærlig mand, der ikke veg tilbage fra at prygle børnene, også med stok, da han mente, at de skulle hærdes. Peter Jensen har som voksen sammenlignet sin barndom med livet i en nybyggerfamilie i 90'ernes Amerika, hård og arbejdsom, men også fuld af glade timer i skoven.

Hans barndom faldt i to dele, livet omkring landbruget og livet på søen. Landbruget betegner Peter som den kedelige del. Til lodshuset hørte 6 tdr. land jord, hvor selv den mindste lille plet blev udnyttet til dyrkning. Desuden havde familien en hest, tre køer, et par får, en gris samt kyllinger i den meget gamle og i øvrigt stadigt eksisterende staldbygning. Peter Jensen fortæller i sine erindringer, hvordan han hver morgen skubbede 100 li-ter mælk gennem skoven til mejerivognen ved landevejen. (Det må nu være en mild overdrivelse, for 3 køer gav vel næppe 100 liter mælk dagligt på den tid!) Det gjorde ham hjulbenet, men hærdede ham også til livet, skriver han i sine erindringer. Sjovere var det at vogte køer i skoven. Her kunne han læse bøger fra sin bedstemors bibliotek. Peters beskrivelse af vogterlivet giver klare associationer til at læse Martin Andersen Nexøs bøger. Forståeligt nok, for de er jo næsten samtidige.

Anden del af barndommen, livet omkring Østersøen, var det spændende element i Peters opvækst. Strædet mellem Falster og Møn, Grønsund, er smalt og vanskeligt at passere, hvorfor det var farens job at entre skibene og lodse dem gennem strædet. Der var to lodshuse, men hvis lodsen i det andet hus var borte, måtte Peter træde til, allerede fra han var 7 år gammel.

Voldgraven ved Batteriet. Foto Carsten Flink

Lodshuset som det ser ud i dag. Foto: Carsten Flink

Fra bådebroen mellem de to huse stod de ud med en 18 fods båd med sejl og årer. Lille Peter måtte så sørge for at holde båden fri af det skib, faren skulle entre, hvilket kunne være vanskeligt i høj sø. Siden skulle han manøvrere båden ind igen. Peter var hunderæd, for kom de to fartøjer for tæt på hinanden, ville lods båden kæntre. Set med nutidige øjne må man konstatere, at man dengang ikke var bange for at give børn ansvar, både for eget liv og for livsvigtige materialer. Turde vi give børn det samme ansvar i dag? Og hvad betyder tilliden for personlighedsudviklingen, dengang og nu?

Nå, det var en sidebemærkning, for Peters hjælp var naturligvis også et spørgsmål om nødvendighed. Den samme nødvendighed, der gjorde, at han fra september til oktober hvert år måtte assistere faren med sildefiskeriet. Netop efterårsmånederne er stormfulde i Østersøen, og

Stubbekøbing Havn omkring 1900. Foto: Anton Rasmussen

Peter blev derfor udsat for farens foragt, når han blev søsyg og brækkede sig ud i havet. 'Skrædder!' spottede faren ham, mens han hang ud over rælingen. Sildefiskeriet foregik om natten med net. Når garnene var sat i vandet, varmede faren sig med en flaske snaps, Peter med en flaske hvidtøl. Bagefter trak de en gammel frakke over sig og sov under den åbne himmel. Det var koldt, vådt og barsk, men strabadserne blev dog opvejet, når de næste morgen gik ind i Stubbekøbing havn med fangsten og siden vandrede i olietøj og sydvest op til kroen, hvor der blev spenderet kaffe og rundstykker. Så var det det hele værd. Senere i livet tænkte Peter altid tilbage på Stubbekøbing som den hyggelige, rene by. I Amerika brugte et rensmiddel billedet af en lille havneby som reklame for 'den rene by', og Peter kom altid til at tænke på Stubbekøbing, når han så reklamen Peters familie boede selvsagt fjernt fra resten af verden. Alligevel betegner han det ikke selv som en ensom barndom. De mange søskende underholdt hinanden i den sparsomme fritid. Om vinteren stod de på skøjter på voldgraven rundt om Batteriet, og om sommeren legede de indianere og hvide på voldene. Også skoven var en dejlig legeplads. Og så var der jo skolen. Landsbyskolen i Moseby, hvor førstelærer Sass-Nielsen underviste. Peter klarede sig godt, så godt, at læreren opsøgte forældrene, da Peter var 13, og foreslog dem at sende Peter på realskolen i Nørre Alslev. Det var en stor beslutning for den fattige familie, men moren havde lagt lidt husholdningspenge til side, som kunne bidrage til udgifterne, så Peter blev sendt til Nørre Alslev.

Her åbnede en helt ny verden sig, men Peter var intelligent og klarede sig flot. Imidlertid indtraf der få måneder efter skolestarten en familiemæssig katastrofe, idet

Peters far døde af forkommelse efter at have drevet rundt på havet i 1 ½ døgn under et stormvejr. Peter pressede derfor uddannelsen på realskolen sammen og tog efter få måneder en præliminæreksamen. Han kunne naturligvis ikke ligge moren til last og fandt herefter arbejde på Hesnæs Savværk, hvor han kørte hjulbør fra 6 morgen til 6 aften. En dag spurgte savværksbestyreren ham, om det var rigtigt, at han både kunne engelsk, tysk og matematik. 'Jo', svarede Peter, 'til husbehov'. Hvortil bestyreren svarede, at så måtte Peter tage og bruge sine evner og komme videre i livet.

Herpå tog Peter til København i 1903, hvor han fik læreplads hos opfinderen Valdemar Poulsen, opfinder af telegrafonen, lysbuesenderen m.v. Hos Poulsen blev Peter hurtigt den betroede lærling, der var med i 'bue-værkstedet', hvor man eksperimenterede med at forbinde to skrivemaskiner med 28 radiofrekvenser, således at man kunne telegrafere alfabetet over store afstande. Der var nu nok kun 27 frekvenser, for Peter fortæller i sine erindringer, at 'abekat' altid kom ud som 'abefat' i den anden ende.

23 år gammel drog Peter så til Amerika. Poulsen skulle have installeret et anlæg i staterne, og han opfordrede Peter til at være den projektansvarlige. Det var overvældende at komme til Amerika for den unge falsterdreng. I et brev hjem til sin mor skrev han: 'I Amerika findes det bedste og det værste - alt blandet sammen'. Kontrasten mellem rig og fattig, smukt og grimt var helt ulig danske forhold. Sin sociale og racemæssige danske indignation bibeholdt Peter Jensen op gennem årene. Han var demokrat, selv om han som erhvervsmand måske burde have været republikaner. Ligeledes fandt han de dele af det amerikanske samfund, der var præget af moralsk for-

dærv, forkasteligt og frastødende.

Kort tid efter sin ankomst til USA traf Peter Jensen den unge ingeniør Pridham. Det blev et venskab for livet, og sammen stiftede de i 1911 et selskab i Napa ved San Francisco. Her opfandt de den elektrodynamiske telefon, men fik både afslag på patentansøgningen og på at sælge opfindelsen til et amerikansk telefonselskab. I det hele taget gik det skidt et par år. Ingenting lykkedes rigtig. Men så en dag kom en smed på besøg. Da han så telefonen, foreslog han, at de fik den til at tale lige så højt som 'Tågehorn-Murphy'. Tågehorn-Murphy var baseballannoncør og -kommentator i San Francisco og lidt af en legende i byen, da han kunne råbe lige så højt som tågehornene ved indsejlingen til San Francisco havn. Peter Jensen og Pridham tændte på idéen og arbejdede som gale hele den følgende nat. Og næste morgen, i 1915, var nødden knækket, de kunne underholde alle Napas 5 000 indbyggere med deres store stemme.

Den helt store prøve bestod højttaleren juleaften 1915 på rådhuspladsen i San Francisco. 75 000 mennesker var forsamlet på pladsen for at overvære borgmesterens julehøjtidelighed og demonstration af Magnavox eller Den Store Stemme, som Jensen og Pridham kaldte de deres opfindelse. Det blev en stor succes, og pressen skrev jublende om de to unge opfinderes triumf. Selv i det fjerneste hjørne af pladsen og i tilstødende sidegader kunne man høre borgmesterens stemme gennem højttaleren.

Alligevel gik det efterfølgende ikke så godt med at afsætte højttaleren, fordi talere og offentlige personer fandt det nedværdigende at bruge højttalere. Man kunne vel selv. De to opfindere gik derfor over til at udvikle anti-støjmikrofoner til militære flyvemaskiner, nu hvor USA var gået ind i krigen i 1917.

Vendepunktet for højtaleren kom først i 1919, hvor præsident Wilson agiterede for Folkeforbundet. Han var syg og var af lægerne blevet forbudt at optræde udendørs. Derfor blev der opstillet et glasbur, hvorfra præsidenten kunne tale ud til mængden via Jensens og Pridhams højtalere. Det blev en dundrende succes, og når nu en præsident kunne nedværdige sig til at tale via højtalere, så kunne andre vel også. Interessen for opfindelsen steg i hvert fald voldsomt herefter, og så gik det slag i slag med oprettelsen af først det ene selskab, så det næste.

Men Peter Jensen havde ikke glemt Danmark. I 1920 kom han hjem på besøg og fik en stor officiel modtagelse som opfinder af højtaleren på Hovedbanegården. Det var mere end man kunne sige om hjemkomsten til Moseby. Her var der ingen særlig opstandelse, fordi 'lodsens søn' var kommet hjem på ferie fra Amerika. Først da han sendte et telegram fra landsbyens telefoncentral til en pris af 300 kroner, begyndte folk at snakke. Det var dog noget ud over det sædvanlige!

I København blev Jensen i øvrigt opfordret til at lave en demonstration af højtaleren med Christian d. X som taler. Jensen takkede dog nej af frygt for, at der kunne opstå et akut, teknisk problem, men indvilgede i at lave en demonstration fra dagbladet Politikens balkon på Rådhuspladsen. Det blev en stor folkelig fest. Peter Jensen talte fra balkonen ud over den menneskefyldte rådhusplads, Politikens korrespondenter ringede ind og deres telefonrapporter blev transmitteret ud over pladsen, operasanger Johannes Fønss sang, og folk jublede. Det var en stor og bevægende oplevelse for alle, ikke mindst Jensen.

Resten af Peter Jensens liv er mere traditionelt. Han grundlagde som nævnt indledningsvis The Magnavox

Company og to andre selskaber. Egentlig mere fordi han ikke var forretningsmand, end fordi han var det. Når et selskab gik tilstrækkeligt godt til, at det blev nødvendigt at hente forretningsmænd ind i bestyrelsen, ragede

*Mindepladen på huset ved Batteriet blev opsat i 1952.
Foto: Carsten Flink*

Jensen nemlig uklar og trak sig ud. Både i det første og andet selskab. Han var opfinder, ikke businessman. Kun den sidste pickupvirksomhed ved-blev han med at styre selv. Han døde i 1961, efterladende kone og to sønner. Allerede i 1952 blev der på hans barndomshjem opsat en mindeplade på havsiden af huset: 'Dansk-amerikaneren opfinder Peter L. Jensens barndomshjem. Han var tro mod gamle venner og elskede sin hjemstav'. Næste gang du går forbi huset og ser messingpladen, ved du nu lidt om, hvem der er manden bag pladen. God tur!

Og skulle du have lyst til at læse mere om Jensen, kan du enten læse et par af nedenstående litteraturhenvisninger eller slå ham op på Nettet. Her kan man blandt andet gå ind på amerikanske Philips hjemmeside og læse, at Philips i USA blev grundlagt af Peter L. Jensen. Sådan kan man ved opkøb og lidt lånte fjer få andel i og ære af den store opfindelse, gjort af den barbenede dreng fra Hestehoved Batteri.

Litteratur:

Peter L. Jensen: En verdenskendt dansker, Jensen, Højtalerens opfinder, en selvbiografi. København, Chr. Erichsen. 1948

Magnavox Company History på www.fortunecity.com

Politikken 2. Juni 1922

Politikken 3. Juni 1922

Berlingske Tidende 7. Januar 2001.

En kold tid.

Knud Ambus

Knud Ambus havde sidste år en artikel i Årsskriftet, som handlede om hans tid som køremand i skoven.

I år fortæller Knud Ambus om den meget hårde vinter 1941-1942, hvor han boede på Batteriet.

Mens vi i TV fulgte Kronprins Frederiks færd med "Expedition Sirius 2000", kom jeg i tanke om, at jeg næsten har oplevet noget tilsvarende, mens jeg gik i skole.

Det var i vinteren 1941-1942. Vi boede i et hus ved Hestehoved Batteri. Jeg gik i Vejringe skole. Temperaturen var under 30 grader minus. Det har nok været i januar 1942. Det frøs så hårdt at store asketræer flækkede, også lige ind til marven. Selv stammer på langt over en halv meters tykkelse. De flækkede med nogle gevaldige brag. Næsten ligesom meget store bøsseknald.

Dengang gik vi kun i skole hver anden dag. Den bestemte dag, jeg tænker på, var der ingen, der havde sagt, at jeg skulle tage af sted. Tværtimod mener jeg, at vores mor sagde, at vi kunne godt blive hjemme. I ret linie er der vel omkring 6 km. Min indstilling dengang var, at det ikke så meget var for at lære noget, at jeg gik i skole, det var mere samværet med de andre unger. Navnlig i frikvartererne. Inde i skoven var der ingen problemer med kulden, og det var jo den halve vej. Sneen var ikke ryddet af vejene, heller ikke inde i skoven, men driverne var så faste, at man kunne gå oven på dem. For det meste.

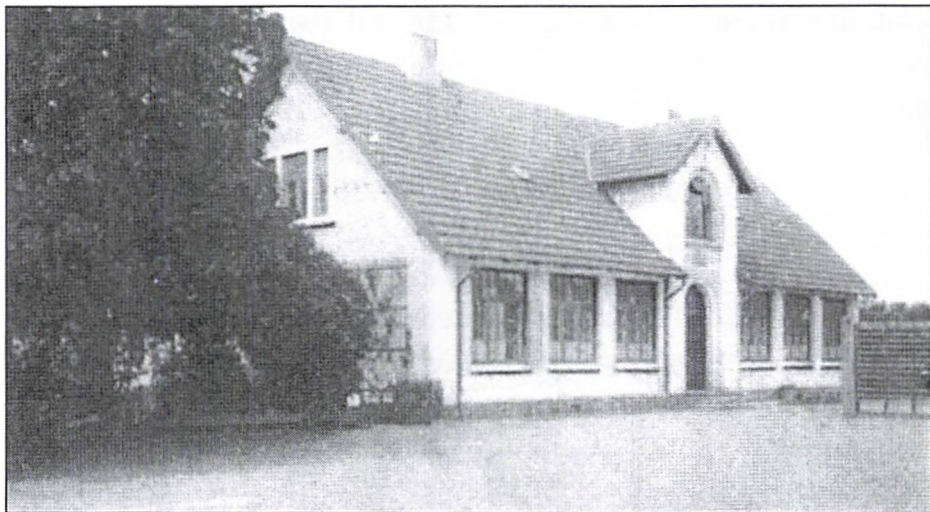
Krigen havde allerede på det tidspunkt begyndt at virke med hensyn til, hvad man kunne købe. Gummistøvler havde vi ikke. Det var nogle ankelkorte lædersnørestøvler med træbunde. Når man sank igennem snedriften, kom der gerne sne med inden for ved støvleskafterne. Det var ikke rart. Slet ikke, når sneen smeltede, og strømperne blev våde.

De værste besværligheder begyndte først, da jeg var kommet ud af skoven. Fra Næs skovled fortsatte jeg den lige vej op over Næsgårds mark, ned over Uglemosen og op til Vejringe. Tværs over pigtrådshegn og grøfter. Alt var bundfrossen, selv tørvegravene. Et af problemerne denne dag var, at da jeg kom ned ved "Pilelyngen" var jeg altså nødt til at træde af på naturens vegne. Jeg fandt læ bag en rødelse. Dengang brugte man seler til at holde bukserne oppe med. Men jeg frøs sådan om fingerne, at jeg ikke kunne få knuppet selerne på igen. Skulle jeg vende om og gå hjem igen? Men nej - det ville være for stort et nederlag.

Jeg gjorde så det, at jeg søgte ind hos Olaf Christiansen i "Klinkhuset", som vi kaldte det. Senere har jeg fået at vide, at det hed "Bødkerhuset". Han havde en datter som jeg ellers gik i skole sammen med, men hun skulle altså ikke i skole den dag. De var dog heldigvis oppe og havde fyr på kakkelovnen, så jeg blev tøet op igen, og kunne fortsætte min færd.

Det skal lige indskydes her, at når vi ser hvilket udstyr og påklædning siriusfolkene har, så var jeg nærmest nøgen i samme temperatur. Bukserne var nogle tynde plusfours, lige så luftige som kartoffelsække. Så den iskolde vind trak jo lige igennem. Jeg er ikke engang sikker på, at vi havde sådan noget som lange underbukser på. Men jeg fik da kæmpet mig op over Chr. Ahrendts marker og til

Vejringe. Da jeg endelig nåede skolen, var det noget over almindelig mødetid, og de få børn, der var kommet frem, var samlet i én klasse, i stedet for som normalt i to klasser.

Vejringe skole ca. 1940.

Lærer Olsen, som det var den dag, må formodentlig have syntes, at jeg så noget stiv ud, for han sagde, at jeg måtte hellere lige gå med ham en tur ud i køkkenet, ud til hans søster Anna, som var husbestyrerinde for ham, og få noget varmt. Hun varmede, eller kogte vel nærmest, en lys pilsner til mig. Jeg var ret imponeret, for det var ikke mennesker, man sådan havde omgang med. Vi mødte dem vel mere med respekt og ærbødighed.

Hvad der ellers skete den dag, kan jeg ikke huske. Jeg formoder, at vi har fået læst en historie, og så er vi blevet sendt tidligt hjem.

Min bror Erik gik i Moseby skole. Han fortæller, at da de mødte, stod begge lærere på trappen og dirigerede børne-

ne omkring og hjem igen. De kom slet ikke ind.

En anden begivenhed, jeg husker fra den vinter, var heller ikke morsom for mig at deltage i. Jeg må have sladret til lærer Olsen, om et par piger ned fra området ved Åstrup Stræde. De var på vej til skole nået op til Vejringe by, men smed sig så op bag på en mælkeslæde, der kom fra Oure og skulle til mejeriet i Åstrup. Om de nåede med helt til Åstrup, eller om de er steget på en anden slæde tilbage til Vejringe, ved jeg ikke, men for sent i skole kom de. Og det er vel den iagttagelse, jeg har fortalt om.

Det skulle i al fald hævnnes. Man taler i dag om mobning, og det fandtes i hvert fald også den gang. De to piger fik hidset de andre børn op, både dem fra vores egen klasse og klassen ved siden af, i en sådan grad, at jeg skulle have tæsk både i frikvarterene og efter skoletid. Den dag blev jeg fulgt ud af byen og lidt til med skældsord og snebolde, da jeg gik hjem fra skole. Det var surt at have så langt til skole og så få sådan en behandling af dem, som eller var ens kammerater. Denne gang var det vel nok selvforskyldt.

Ved Batteriet havde vi den vinter en anden oplevelse, som ikke har noget med skolen at gøre.

Det var sidst på året 1941. Vi boede kun nogle få meter fra kysten, og som følge deraf brugte vi megen tid på at gå langs stranden for at se, om der var noget at finde. En dag var det klart vejr. Vinden var som sædvanlig i øst. Måske lidt til syd. Jeg kunne se, at der langt ude på vandet i retning af Tolken, var noget, der drev ind imod, hvor vi boede. Det kom stadig nærmere, men jeg kunne ikke se, hvad det var. Ikke før det kom helt ind ved strandkanten. Det var en stor tømmerflåde fra et skib, der var mine-sprængt længere ude i Østersøen. Den var over 1 meter i

højden, den var ca. 3 meter bred og ca. 4 meter lang, lavet af svært tømmer og bygget op omkring nogle tomme tønder. Den var rødmalet, men der stod ingen tal eller bogstaver nogen steder. Jeg var lidt betænkelig ved at gå hen til den. Man kunne jo aldrig vide, hvad det var for noget djævelskab. Der var ingen mennesker om bord.

Om aftenen, da far kom fra arbejde, gik han over til naboen og telefonerede til toldopsynsmand Cornelius Skytte i Grønsund og berettede om fundet. Et par dage senere kom Cornelius Skytte så ud til os og besigtigede sagen. Han åbnede for de fire vandtætte beholdere, som var om bord. I den ene var der fersk vand. I en anden var der nogle meget store kiks, kaldet biskuitter. I de to sidste var der tørt tøj til fire mand. Det var ægte islandske sweatere, oilskinsfrakker og sydveste.

Flåden stammede fra et skib, som hed Poul Carl af Helsingør. Vist nok en kuldamper, som løb på en mine og sank. Besætningens skæbne kan jeg ikke huske.

Tømmerflåden blev tøjret til et træ og lå der hele vinteren over. Det var en lang og meget kold vinter. Hele Grønsund var frosset til. Man kunne gå tværs over til Møn på den anden side. Der var kun is og isskruninger så langt

Stubbekøbings Adoptivbarn

T 59

Karin Suhr Rasmussen

*På Lokalhistorisk Arkiv får vi mange forespørgsler, og nogle af dem sætter fantasien i sving eller gør en så nysgerrig, at man er nødt til at undersøge sagen nærmere, også efter at det egentlige spørgsmål er besvaret.
Et af den slags spørgsmål gav inspiration til følgende artikel.*

Fredag den 2. Juni 1950 anløb motortorpedobåden T.59 Stubbekøbing Havn. Det havde den gjort mange gange tidligere, men denne gang var det noget særligt, for næste dag, lørdag den 3. Juni, skulle båden adopteres af Stubbekøbing by.

Der havde været mange forberedelser, inden man var kommet så vidt. Byens borgere havde kunnet følge forberedelserne i Stubbekøbing Avis, hvor der den 26. maj kunne læses, at Marineministeriet med tak havde modtaget byens tilbud om adoption af motortorpedobåden T.59, og at Byrådet havde ladet fremstille en teaktræs-plade med byens våben tegnet af red. Knud Schneller, skåret af skibsbygger Ove Hansen og belagt med guld af malermester Panton.

Den 1. Juni fortæller avisen, at "højtideligheden vil finde sted på lørdag kl. 16, hvor man vil samles ved byens maritime plejebarn" og at "marineforeningens medlemmer vil være opmarcheret med fane på kajen sammen med en kommando på 12 mand af motortorpedobådens besætning. På byens vegne afslører borgmester P. Hansen pladen med byens våben og overtager båden. Fra kl. 14 til kl.

17 på søndag vil der blive lejlighed for byens borgere til at komme ombord og se båden".

Borgmester Peter Hansen og T.59s kaptajn, kaptajnløjtnant Kai Bang, havde planlagt selve arrangementet i en brevveksling, som nu ligger på Arkivet.

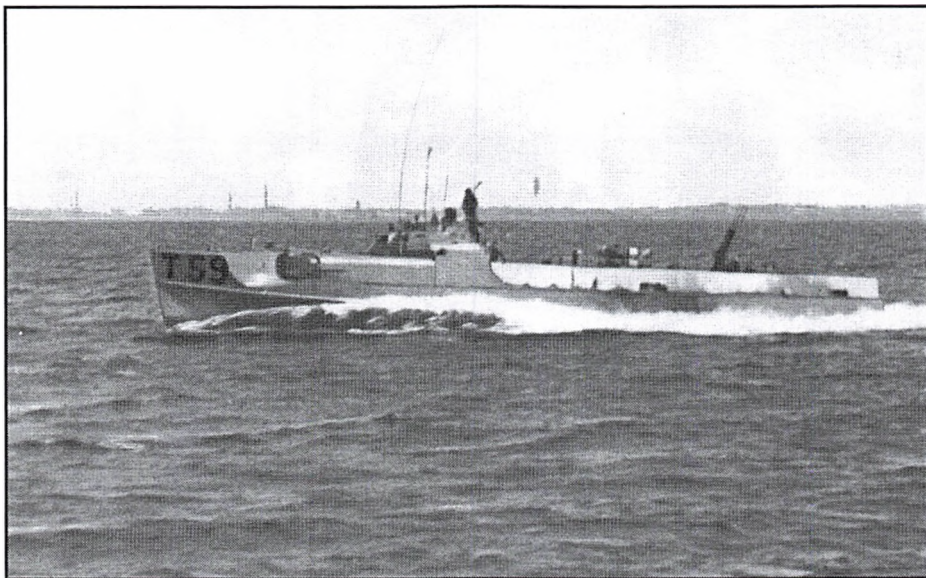
Af brevene fremgår det, at skibet efter afsløringen vil være vært ved en drink, men at der på grund af den knæbne plads kun ville være plads til ca. 15 gæster, og så blev det endda nødvendigt at bruge skibets radiostation som bar.

Freys Hotel, der blev nedrevet i 1971. Hotellet lå, hvor der i dag er Netto.

Det fremgår også, at skibet inviterede på middag kl. 18.30 på "Freys Hotel" for indbudte gæster, bl.a. havnefogden og politimesteren. Ved middagen skulle skibets gave til byen, et billede af T.59, overrækkes borgmesteren. Skibet

var blevet fotograferet i samme anledning, men desværre viste forstørrelsen, at billedet ikke var godt nok, og da man ikke kunne nå at få lavet et nyt billede inden adoptionsdagen, måtte man overrække et foreløbigt billede med den klausul, at det snarest ville blive ombyttet med et velegnet fotografi.

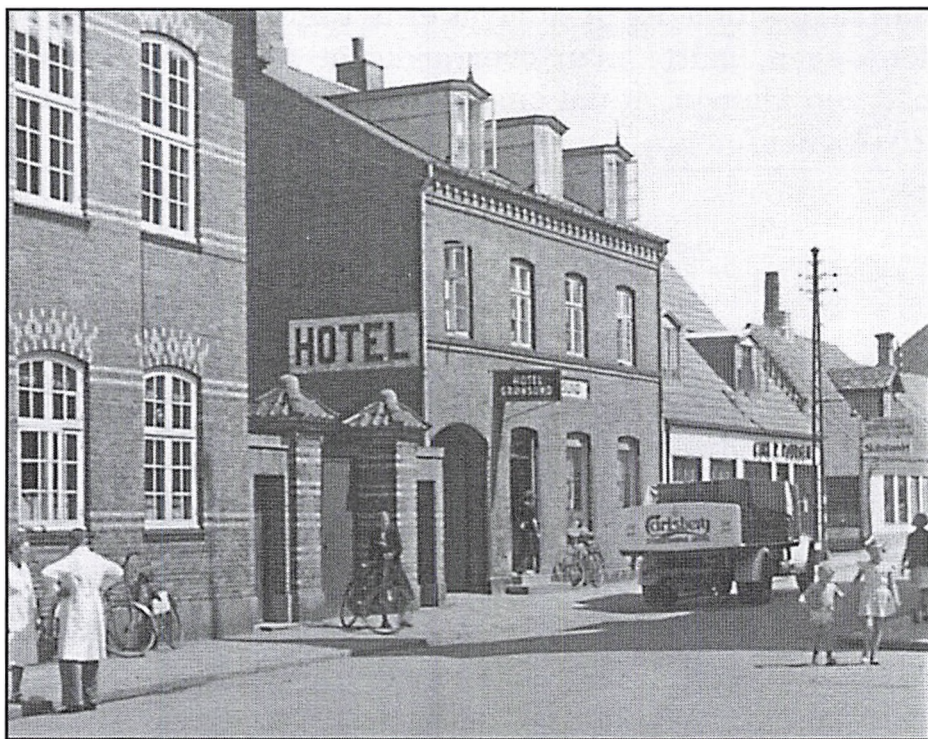

Det indrammede fotografi med plade hænger stadig i borgmesterens forkontor.

I sit brev takker kaptajnen også for at Marineforeningen afholder bal for "basserne" om aftenen, da alle har set hen til dagen med stor spænding. Hvor ballet afholdes fremgår ikke, hverken af brevene eller avisen, men mon ikke "Hotel Grønsund" er et seriøst bud.

Søndag formiddag blev Byrådet, Marineforeningen samt pressen, i alt ca. 40 personer, inviteret på en sejltur forbi Møns Klint, og søndag eftermiddag havde byens borgere, som annonceret i avisen, mulighed for at komme om bord og studere skibet nærmere.

Søndag middag var Byrådet vært ved en frokost for skibets officerer og repræsentanter for besætningen.

Hotel Grønsund

Efter adoptionsdagene var overstået forlod T.59 igen Stubbekøbing havn. Desværre varede tilknytningen til byen ikke så længe, for den 9. marts 1951 skrev kap-tajn-løjnant K. Bang:

Herr Borgmester.

Det er med dyb beklagelse, jeg må rapportere tabet af Stubbekøbings "adoptivbarn" m.t.b. "T.59".-

I fuld vigeur til det sidste minut sank skibet umiddelbart øst for "Shipwach" fyrskib den 26. f.m. kl. 2201 under øvelsen med britiske "Coastal Forces" efter en voldsom

kollision med den britiske motortorpedobåd P.5518.

Under øvelsrne, der afholdtes i henhold til atlantpagtaltalerne forsvarede T.59 sammen med sin danske kollega T.58 og andre britiske enheder en konvoj ud for den engelske østkyst. Øvelsen var den sidste i en serie afholdt siden 14. februar, og kollisionen indtraf i øvelsens sidste minut.

Ledelsen af konvojens forsvar havde T.59. Ledelsen af angrebet havde P.5518. Et mærkeligt træf var det, at netop de to ledere skulle kolliderede med hinanden, når der var 10 andre fartøjer at vælge imellem.

Kollisionen skete i begsort nat - med slukkede lanterner og under meget høj fart. Det fremmede fartøj blev observeret ca. 5 sekunder før kollisionen - det engelske fartøj observerede T.59 et lignende tidsforløb forinden. - Jeg kan forsikre Dem for herr borgmester, at det var sekunder så lange som år, fra det øjeblik, det med sikkerhed kunne siges, at kollisionen var uundgåelig, til den indtraf.

Kollisionen indtraf med forfærdende kraft - det kan næppe beskrives, hvordan det følte. Efter ihærdige forsøg på at bjerge skibet, måtte vi til sidst opgive det. - Umiddelbart før skibet sank tænkte vi på at bjerge adoptionspladen; men opgav det, idet jeg var af den opfattelse, at den ikke skulle fjernes i dette øjeblik.

Desværre gik to menneskeliv tabt ved ulykken - hos os skete intet af betydning.

Fra T.59's side var ingen plet at sætte på handlemåden op til kollisionen. Ejheller fra vor engelske kollegas side. - Under krigsmæssige øvelser af sådan art må man tage en risiko. Trist var det kun, at det var vort skib, der skulle gå til - vi har i realiteten ventet på den situation igennem 3 år - og har hidtil været heldige.

Når jeg får lidt bedre tid, er jeg villig til - såfremt borg-

mesteren ønsker det - at skrive en nærmere redegørelse til den lokale presse om kollisionen.

Med ønsket om held og fremgang for Stubbekøbing
forbliver jeg ærbødigst
K. Bang
Tidligere chef for T.59.

Om kaptajnen nogensinde fik skrevet en nærmere redegørelse til pressen vides ikke, men han fik skrevet en bog "Flådens Ulve", hvor han fortæller om sit liv med motortorpedobådene og specielt T.59. Stubbekøbing og adoptionen bliver ikke nævnt; men Kaj Bang fortæller meget spændende om sin tid i Sverige, som han kom til, da 13 mindre orlogsfartøjer nåede til Sverige efter sænkningen af den danske flåde den 29. august 1943. Den svenske "Kunglige Flottan" påtog sig at oplære to danske kanonbådsbesætninger i motortorpedosejlads, den ene med Kaj Bang som chef.

Da freden kom uden kamp for Danmarks vedkommende, fik man ikke de svenske MTB'er med til Danmark, og Kaj Bangs kærlighed til de små hurtige skibe måtte lægges i mølposen, indtil han efter en afstikker til USA, blev sendt til Tyskland for at hjemsejle nogle tyske motortorpedobåde, som Danmark skulle overtage fra de amerikanske krigsbyttelagre, hvorefter han blev chef for den ene, T. 59.

Kaj Bang slutter sin bog således:

"Mit fartøj T.59 blev senere hævet og bragt til værftet i Vegasack ved Bremerhafen, hvor det blev "restaureret" - og fik her, som første danske motortorpedobåd, påsat en ny, udfaldende stævn, en foreteelse som jeg personlig

havde en lille finger med i spillet i

Under navnet "Raagen" indgik fartøjet i flådens tal i endnu 6 år, hvorefter det blev kondemneret.

En lun sommerdag i 1960 sad jeg på en bænk i Humlebæk havn og nød "sejler-livet" i havnen. Ved siden af mig på bænken sad en 10-årig dreng og snakkede med sin mor. En bemærkning fra drengen fik mig til at spidse ører: "Mor, kan du se det skib, der ligger derude ved molen som bølgebryder? De siger, Det er et gammelt krigsskiv".

Jeg betragtede det lange, slanke skrog - mit gamle skib - som var opfyldt med store sten og nu dannede en sikring mod nordlig kuling...

"Ak ja", tænkte jeg, og så for mig en mørk februar nat i Nordsøen ved Shipwash-grund, mørkets draperier blev flænget til side af dalende gullige fladskærmsblus - en lille, dansk motortorpedobåd med søndagsflaget under flagspillet agter sitrede i sine sidste krampetrækninger - ak ja!

Drengen ved min side skulle bare vide... Således forgår alverdens herligheder."

Tiden som bølgebryder blev også kort, da en østenstorm ødelagde skibets sider, hvorefter det sank. Resterne af skibet findes endnu på bunden af havnen i Humlebæk

Når historien om T.59 er kommet frem nu, skyldes det som nævnt en forespørgsel, vi fik på arkivet. Marineforeningen i Kalundborg havde fra Flådestation Korsør fået overdraget nogle effekter, bl.a. et træskjold med Stubbekøbings byvåben flankeret af to fisk og med bogstavet T placeret på toppen og tallene 5 og 9 på hver side. Hvad var det?

Der var selvfølgelig ingen tvivl om, at det havde forbin-

delse til T.59, men var det adoptionspladen. Vi har talt med flere, som interesserer sig for flådens gamle skibe, og alle har sagt, at adoptionsplader var af metal, men efter at have set notitsen i Stubbekøbing Avis om den udskårne teaktræsplade, må vi nok formode, at det drejer sig om den plade, som Ove Hansen udskar til T.59.

Feriekolonierne Abildvig og Donnemose

Svend Ove Pedersen

Svend Ove Pedersen har igen i år leveret et bidrag til Årsskriftet, nemlig om de to gamle feriekolonier Abildvig i den nordlige del af skoven og Donnemose i den sydlige.

Det Classenske Fideicommis havde siden oprettelsen støttet børneforsorgen bl.a. ved selv at drive børnehjem og ved at yde tilskud til forskellige asyler og børnehaver, og i 1917 tog man en helt ny opgave op, da man byggede feriekolonier for skolebørn.

Den 12. Marts 1917 henvendte bestyrelsen for Frederiksberg Kommunelærerforening sig til Fideicommisset med anmodning om at få en plads overladt i Fideicommissets skove på Falster, hvor man kunne opføre et feriehjem for fattige og svagelige børn fra Frederiksberg Kommuneskoler og samtidig ansøgte man om hjælp til at få bygningen rejst.

Ansøgningen faldt i god jord, og da sagen kom for i direktionen, rejste der sig det spørgsmål, om man ikke også burde gøre noget for de københavnske skolebørn, og efter forhandlinger med den tilsvarende københavnske lærerforening nåede man et resultat. Fideicommisset tilbød hver af foreningerne et feriehjem på Falster med plads til ca. 50 børn. Københavns Kommunelærerforening fik anvist byggegrund i det nordlige hjørne af Fideicommissets skov ved Abildvig, men den frederiksbergske modtog en plads længere mod syd ved Donnemose.

Fideicommisset opførte bygningerne, anskaffede inventar og overtog udgifterne ved koloniernes vedligeholdelse, mens foreningerne fik brugsret og pligt til at betale

driften og vedligeholde inventaret.

Donnemose Feriekoloni

Oprindeligt var det tanken at åbne kolonierne i sommeren 1918, men vanskeligheder med levering af materialer medførte, at husene først kunne afleveres 1. maj 1919. Materialerne skaffedes hovedsagelig fra skoven, da kolonierne opførtes i træ og blev tækket med strå. Kolonien i Abildvig kostede ca. 60.000 kr., mens udgifterne til kolonien ved Donnemose beløb sig til ca. 57.000 kr. I hver af kolonierne var der plads til ca. 50 børn samt det fornødne lærer- og køkkenpersonale.

I regnskabsåret 1942-43 beløb driften af de to kolonier sig til 2.900 kr. Selv efter tidens målestok var det ikke noget stort beløb, og forholdene på stedet var også noget primitive med vand fra brønden og gammeldags lokummer. Udenfor feriesæsonen blev kolonierne brugt af børnehaver ligesom "svagbørn" blev sendt på ferie i maj og juni

måned. Det skabte til gengæld det problem, at vejret kunne være temmelig køligt, så det kneb med at holde varme i de uisolerede træbygninger, så i 1942 bad man så mindeligt om at få etableret en pejs el. lign., der kunne skabe lidt varme i de kolde stuer, hvilket resulterede i, at der blev sat kakkelovne op.

De første krigsår påvirkede ikke synderligt livet i ferie-kolonierne, og da man i sensommeren 1944 sagde farvel til skovrider Smith og hans hjælpere, har den sædvanlige tilføjelse "og på gensyn næste sommer" sikkert også lydt. Det skulle dog ikke gå sådan. Tyskerne på Lolland-Falster begyndte her som så mange andre steder at forberede sig på alle eventualiteter i forbindelse med de sidste faser af den krig, de selv havde indledt, og den 21 april 1945 blev de to feriekolonier beslaglagt af besættelsesmagten, der skulle bruge plads til de mange flygtninge, der kom fra de dele af det tyske rige, som stykke for stykke faldt i russernes hænder.

Flygtningene ankom den 26. april, og de ellers så velindrettede sovesale blev omdannet til halmfyldte båse, hvor børn og unge nærmest blev stuvet sammen, mens de ældre fik lov til at ligge i de senge, der blev stillet op i spisesale og opholdsstuer. Godsforvalter Valentiner beskriver i et brev forholdene: "Alle senge var flyttet ud af sovesalen; på de tagbærende stolper var der i meterhøjde fra gulvet slået brædder, rummet mellem disse brædder og ydervæggene var fyldt med halm, meterhøjt. Der blev ingen plads til borde nogetsteds, - så de må spise på sengekanten .."

Flygtningene var i alle aldre, og i de fleste tilfælde gik de som forstenede rundt, nogle med fortvivlelsen malet i deres ansigt, andre med et tomt udtryk i øjnene, som havde de set nok. På Abildvig havde en Unterkunftsleiter udfærdiget en liste over det inventar, som fandtes ved

beslaglæggelsen. Den gjorde senere god fyldest, da man skulle gøre boet op efter tyskerne afrejse.

Dér oplevede de fordrevne tyskere så den 4.-5. Maj 1945 uden at vide, hvad kapitulationen ville bringe dem af nyt. De er nok åndet lettet op ved at se, at de nye magthavere ikke var andre end den fredsommelige skovrider Smith og hans folk, der nu med egne øjne kunne se, hvorledes de ubudne gæster havde behandlet Fidei-commissets ejendom.

Den 25. Oktober 1945 rejste tyskerne fra Donnemose. Tæpperne tog de med, da de ville få god brug for dem i den nye opsamlingslejr, og madrasserne var så ødelagte, at de gik lige på bålet. Men ellers var kolonien ikke så ødelagt, som man skulle have frygtet. En del møbler var blevet lidt ramponeret på grund af det hårde slid, 200 mennesker havde påført dem i godt et halvt år.

Der skulle gå en vinter, før Abildvig kunne frigives, og her var ødelæggelserne større. De midlertidige logerende havde indrettet sig efter omstændighederne, idet der var bygget skorstene og stillet ovne op. Gulvene var næsten trådt i stykker, og inventaret var stort set forsvundet. Gik man uden for på gårdspladsen eller i kanten ind mod skoven, fortalte ens lugtesans straks, at der havde boet mange mennesker i lang tid i kolonien. To store cementkuler var fyldt til randen med det, der ellers betegnedes som natrenovation, men som her lå til åben beskuelse. Det måtte man straks have en landmand til at køre ud på sine marker. Ødelæggelserne var så store, at de københavnske skolebørn først kunne tage kolonien i besiddelse igen i sommeren 1947.

Donnemose stod klar til at modtage de første ferieborn i maj 1946, og den 7. maj kom et hold drenge med toget til Egebjerg, hvorfra de så skulle spadsere ud til kolonien. I midten af august ankom Brønshøj Børnehaven og de skul-

le efter planen have rejst hjem den 14. September, men dagen før fik 4 børn konstateret skarlagensfeber, i et tilfælde så alvorligt, at barnet blev transporteret hjem til Brønshøj i ambulance. De andre børn fik deres ferie forlænget på grund af sygdommens inkubationstid. I alt 8 børn blev syge.

Efter en bevæget sommer 1946, kom brugen af feriekolonierne igen ind i faste rammer, men med mellemrum bad de pågældende brugerorganisationer om at få forholdene gjort mere tidssvarende, og i 1954-55 forbedrede man bade- og toiletforholdene i begge kolonier.

I løbet af 1960'erne voksede kravene til feriekoloniernes indretning. I 1965-66 blev der indlagt el i Abildvig, og ved samme lejlighed blev en del af inventaret på Donnemose erstattet af tidssvarende udstyr. Et par år senere istandsatte man på begge kolonier køkkenfaciliteterne og rummene for de ledsagende lærere. De sidste mindelser om tyskertiden forsvandt i 1974-75, da man fornyede den noget nedslidte gulvbelægning.

Abildvig Feriekoloni

I slutningen af 1970 begyndte man at kunne spore en vis afmatning i lærerforeningernes interesse for dette arbejde på frivillig basis, og i 1981 ophørte samarbejdet med lærerforeningerne. Samtidig stillede miljømyndighederne

en række krav til indretningen af Abildvig, og Fideikommisset måtte meddele, at man ikke så sig i stand til at opfylde myndighedernes krav. I 1984 overlod mand kolonien til brug for K.F.U.M.spejderne i Horbelev, da myndighederne i sådanne tilfælde ikke stiller samme krav til standarden. Spejderne opsagde lejemålet med udgangen af 1991, fra januar 1992 overtog en kreds af lærere og forældre brugsretten til den gamle koloni, og siden 1999 har Marie Grubbe Skolen drevet Abildvig Donnemose overgik i 1986 til Greve kommune.

Kilder: Harald Jørgensen og Fridlev Skrubbeltang: Det Classenske Fideicommis gennem 150 år i uddrag v/Sv. O. Pedersen, Nr. Ørslev

Gravpladsen ved Tromnæs

Frits V. Larsen

Skovfoged Frits V. Larsen har skrevet en artikel om begravelsespladsen ved Tromnæs, som vi jævnligt får spørgsmål om på Lokalthistorisk Arkiv

I 1883 anmoder Peter Hersleb Classen om tilladelse til at indrette en sådan plads i Tromnæs skov og får Kongens nedenstående tilladelse:

Vi Frederik den Sjette af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsteen, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg, gjøre vitterligt, at Vi efter den af Os Elskelig Peter Hersleb Classen, Vor Kammerjunker, derom allerunderdanigst gjort Ansøgning og Begjæring, allernaadigst have bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at han maa lade indrette en Begravelsesplads for sig og familie i den Hovedgaarden Corselitze i Sønder Alslev Sogn, paa Vort Land Falster, nærmestliggende skov, Tromnæs kaldet; dog at vedkommende Kirke og dens Betjente ikke, ved forefaldende begravelser i samme, herved tabe Noget i deres lovlige rettigheder.

Forbydende alle og enhver imod det, som foranskrevet staar, hinder at gjøre.

Givet i Vor Kongelige Residensstad.

Kjøbenhavn den 14. Mai 1833.

Under Vort Kongelige Majestæts allernaadigste Befaling
Monrad m.fl.

Hvem fandt da deres hvilested i disse grønne omgivelser?

I den sydlige del af arealet ser man en lille enkelt plade med navnet EMILIE nedsat i en bunke flækkede sten.

Emilie var den første, der blev begravet på pladsen, og begravelsen fandt sted den 21. december 1833. Emilie,

hvis hele navn var JOSEPHINE EMILIE SCHEEL, døde 25 år gammel den 7. December 1832 på Corselitze, hvor hun ifølge kirkebogen i Sdr. Kirkeby nedkom med et barn, hvis skæbne er ukendt.

Emilie, der var søster til geheimekonferentsrådinde Clara Charlotte Classen, der var født Scheel og gift med ovennævnte P. H. Classen, blev straks bisat i *Det Hinskeldeyske Kapel* i Sdr. Alslev kirke, hvor hun altså kom til at henstå et år.

Dette kapel var tilbygget kirken af Christian Hinckeldej, der fra 1766 til 1809 ejede Orupgaard, hvorunder kirken på det tidspunkt hørte, og hvor et par af denne families medlemmer blev bisat.

Lidt fra denne beskedne plade står en stor natursten med inskriptionen

CLARA CHARLOTTE SCHEEL f. Trampe
f. 28/7 1774 - d. 30/9 1852

Ovennævnte person var moder til Emilie og dermed og-så svigermoder til P. H. Classen.

Mod nord på begravelsespladsen står to ens gravsten, hvor man på den første ser indskriften:

GEHEJMELEGATIONSRAAD MICHAEL CLASSEN
f. 14/3 1758 - d. 21/2 1835
ANNA ELISABETH CLASSEN, f. TREVILLE
f. 25/7 1765 - d. 19/2 1835

Og på den anden sten:

JUSTINE LOUISE CONSTANCE LANGE
f. CLASSEN
f. 14/7 1802 - d. 3/5 1856
MARKUS JONAS LANGE
f. 28/3 1795 - d. 4/6 1860

Michael og Anna Elisabeth Classen, der afgår ved døden med få dages mellemrum, var forældre til Peter Hersleb Classen og Justine Louise Constance Lange, som var hans søster og gift med Markus Jonas Lange.

Michael Classen var fætter til generalmajor Johan Frederik Classen, Fideicommissets stifter, som er bisat i Vinderød kirke, og dennes broder gehejmeråd Peter Hersleb Classen (den ældre), som sammen med sin fa-

milie ligger begravet på kirkegården ved Holmens kirke i København.

Det kan vel undre, at den Classen, som fik tilladelse til at indrette begravelsespladsen til sig og sin familie, ikke selv blev begravet her, men sammen med sin frue ligger begravet på kirkegården ved Vinderød kirke.

Svaret herpå kender vel ingen, og vel ej heller svaret på, hvad den lille plade på Emilies grav mellem de flækkede sten kan symbolisere, og hvorfor hendes mor er begravet her, men ikke hendes far.

Tidligere var begravelsespladsen betydelig større og indhegnet med et hvidt stakit, forsynet med en ret stor låge ved indgangen.

Ligeledes var der på hver af de tre store gravsten et kors, men da disse flere gange blev ødelagt af besøgende, blev de fjernet.

På samme måde blev stakittet, da det forfaldt, ikke genopstillet, idet man fandt, at et hvidt stakit egentlig ikke hørte til i skoven, og udgiftens størrelse til et nyt har vel også haft betydning.

De klippede bøge har næppe ændret udseende de sidste hundrede år, idet der ifølge de gamle regnskaber årligt er betalt for klipning af disse, og de enkeltstående bøge over de klippede forynges ved, at man lader nogle slippe igennem her og der uden at klippe dem.

Kilder: Corselitzes arkiv.

Fotos: Aage Fisker

Maren Møller, Karleby

Helene Strange

Karleby er det mindste af Falsters Sønder Herreds sogne, men vist ingen anden by eller sogn kan møde op med to børnehjem indenfor sine grænser og et tredje i sin nærhed. Det ene er ved Hjortebjerg, det andet inde i selve byen. Det første er oprettet 1866 for forsømte piger, det sidste åbnet 1877 for børn og unge piger, der er svagelige eller rekonvalescenter. Det tredje nærmest Korselitze er nu overgået til at

være feriehjem. Alle skylder de Det Classenske Fideikommis deres oprindelse og er gennem en længere årrække opretholdt af dette. Efter tidligere tiders sociale forhold, må det siges at være et smukt vidnesbyrd om Stifternes forståelse og medlidenhed med ulykkeligtstillede børn og unge piger.

Som mangeårig nabo med Hjortebjerg Børnehjem har Maren Møller set en lang række småpiger komme ind dér og senere gået ud som voksne, og som hun selv har haft mange børn at skøtte og skærme, har hun fuldt forstået, det var godt for vanskelige og sygelige og tildels hjemløse småbørn at have et sted, hvor de kunne få en forsvarlig pleje og opdragelse.

Maren Møller er født 22. Juni 1856 i Horbelev. Faderen var gårdmand, og i hjemmet havde man megen forbindelse med de daværende præstefamilier - de to sidste af den kendte Horbelevske præsteslægt Koch. Særlig Johan

Buntzen Koch, der var født 1804 i Falkerslev Annekspræstegård, hvor faderen dengang boede som kapellan, satte man overordentlig højt både for hans dygtigheds og godgørenheds skyld. Hans børn blandede sig også frit og kammeratligt mellem byens ungdom og drev mange løjer sammen med deres jævnaldrende.

Således kom de en nytårsaften hen i Maren Møllers hjem og gav der en potte på døren, og da de ikke straks blev fanget og bedt ind, blev de trolig stående til ejeren tilfældigvis kom ud og fik dem at se. Kaffekedlen måtte derpå hastigt over, og en tid morede de sig i hjemmet. Efter at gæsterne var gået, løb Maren Møllers to unge brødre hen og dundrede en potte af i præstegården. Man fik ikke fat i dem, men skårene blev samlet op og kastet ud på "Gulvmøddingen", d.v.s. en dyng af opfejlet gulvsand fra Præstegårdens mange stuer. Brødrene, der havde gemt sig i nærheden, kom straks frem og fik fat i skårene på ny og kastede dem atter foran indgangsdøren. Det hele gentog sig ikke mindre end tre gange, så det blev et godt stykke hen på nytårsnatten, inden man kom til ro, og de ungdommelige, men uskyldige løjer vidnede om, at den efter de tider mest almindelige stive præstegårdstone herskede ikke i Horbelev. Maren Møller bevarer da også mange gode minder om den Johan Koch'ske præstefamilies venlighed.

Fra sin barndom og ungdom har hun ligeledes mange andre erindringer; bl.a. mindes hun en gammel særling, der boede i fattighuset og blev kaldt for Svejse-Niels. Han var ellers en gårdmandssøn, men af skuffelse over, at han ikke måtte få sin fødegård, blev han "noget af til en side". En søster til ham fik i stedet hjemgården, og for at hævne

sig på hende, tog han en aften en af hendes hoser og byttede med en af karlens. Man klædte sig da på i mørke, og ingen af dem lagde mærke til bytningen. Første da det blev lyst, så man både søsteren og karlen med hver sin sorte fruentimmerhose og hvide mandfolkehose, og da de netop den dag skulle have møg-gilde og hele Møglavets karle og piger var samlet, så var de to uskyldige mennesker mistænkeliggjort i manges øjne. Svejse-Niels havde en vis evne til at rime, og kunne aflevere sine rimerier på stående fod, men de fleste af dem var ret platte. Det Classenske Fideikommis havde også oprettet en Syskole i Horbelev; den lå tæt ved indkørslen til Præstegården, og en lærerenke, Madam Jensen, som var søster til præsterne Koch, var lærerinde, mens Maren Møller fik undervisning der. Man lærte da ikke alene at sy og strikke, men også at hækle og brodere, og Maren Møller syede også en af de kendte navneklude, og har den endnu hængende i glas og ramme på sin væg.

Til sin konfirmation havde hun Nationaldragt på, men et par år efter fik hun sine første kjoler - en brun og en grå. Når man skulle til de store gilder i Lavet, havde man altid sin fineste stads på ved bryllupper, men kun den næstbedste til kirkegangsgilderne. De unge fik kun ved deres konfirmation og til deres bryllupper lov til at være med ved indkøbene af stadsen. Hvad de ellers skulle bruge, købte moderen hjem til dem - om det så var hattene - og de måtte hermed erklære sig tilfreds, enten de var det eller ej. Datidens ungmøer var ikke så selvbestemmende som nutidens!

Efter sit giftermål kom Maren Møller til at bo først i Vejringe, men flyttede for over 40 år siden til Karleby,

hvor hendes mand i en lang årrække var fyrbøder på Hjortebjerg Mejeri. Hun har haft 12 børn, hvoraf de 2 døde som små og 2 som voksne; men de 8 lever, og af dem er 2 i Amerika, så den gamle moders tanker går viden ud. Hun bor nu som enke i det gamle Hjem i Karleby, men af og til tager hun en afstikker hen hos et af de andre børn og søger altid at være til nytte, hvor hun kommer frem. Som de fleste af de flittige gamle, kan hun ikke godt være ledig.

Arkivleder Georg W. Nyholm

Næsten inden Stubbekøbing Bibliotek havde åbnet i november 1977, stod Georg Nyholm uden for døren og bad om en lille plads, hvor han kunne sidde med sine lokalhistoriske sysler.

Samtidig tog Marianne Zenius initiativ til at få dannet en gruppe af mennesker med interesse for det lokalhistoriske arbejde, og i løbet af det foråret 1978 kom der så meget struktur over det, at man fik udarbejdet vedtægter og den 28. september 1978, vedtog Stubbekøbing Byråd, at

der skulle være et lokalhistorisk arkiv på biblioteket.

Georg W. Nyholm blev den første leder af arkivet. Han var københavner, men med aner i området. Hans oldefar var møllebygger A. C. Rasmussen, der byggede mange møller i området og grundlagde A. C. Rasmussens maskinfabrik. (Senere Nyboe & Nissen. I dag cigarkassefabrikken Egeskov Danmark)

Hvis man ikke kendte Georg W. Nyholm fra arkivet, var der i al fald mange, der dagligt så ham på cykel, når han tog turen fra Falkerslev til Stubbekøbing og retur, eller når han cyklede rundt i området.

I 1981 holdt Georg W. Nyholm båletalen i Anlægget Sct. Hans Aften. Anlægget havde det år 100 års jubilæum og Nyholm havde valgt at holde talen, som om han var overlærer R. C. Andersen, der anlagde Anlægget. Vi synes, at det var passende, at fortælle lidt om starten på Anlægget i år, hvor det bliver renoveret, og at Nyholm i sin tale gør det på en anderledes måde, bliver det jo ikke ringere af.

Samtidig har vi også valgt, at billederne i år skal vise Anlæggets udvikling fra den bare mark til den park, vi kender i dag..

Stubbekøbing Lystanlæg

Georg Nyholms båltale:

God Aften!

Ja, I kender mig jo ikke.

Så derfor må jeg nok begynde med at præsentere mig selv. Jeg er Andersen, overlærer R. C. Andersen her af byen. Også kaldet UG-Andersen, da jeg var og måske er den eneste seminarist her i landet, der fik rent UG til min eksamen på Skårup Seminarium i sin tid.

Jeg har lovet her med kort varsel, at erstatte den annoncerede taler, der skulle have givet et rids af Anlæggets historie, og da det jo er mig, der fra første færd var drivkraften ved dette anlægs tilblivelse, håber jeg at kunne erindre nok herom.

Jeg husker det, som det var i går, da byens to dominerende købmænd, Wulff og Boas, i maj 1881 udsendte deres opfordring til byens borgere om økonomisk at støtte planen om et lystanlæg her vest for vor by. Og den respons det medførte: 100 bidragsydere med i alt 1400 kroner, mange penge dengang.

Jeg var så glad og opstemt den sommer, så det var naturligt, at det var mig, der dengang for 100 år siden holdt båletalen ved det traditionsrige bål her nedenfor skrænten ud til stranden, ved hvilken lejlighed jeg med min historiske viden kunne fortælle om denne møllermarks og dens skrænters anvendelse til øvelsesområde for vor borgervæbning, der om søndagen stillede til eksercits på Torvet i deres farvestrålende uniformer, og bagefter til taktfaste trommehvirvler med deres fane i spidsen marcherede herud for at øve sig i feltmæssigt forsvar af vore kyster og i skydeøvelser.

Det syn står næsten levende for mig den dag i dag. Korpset blev nedlagt ved justitsministerielt dekret i 1855 efter at have eksisteret siden 1801, hvor det oprettedes i de urolige år med englænderkrigene. - Men korpsets fane og tromme eksisterer endnu i byens vare-tægt.

Jeg kunne også delagtiggøre mine tilhørere ved at fortælle om den glæde de ville føle ved at have et skønt anlæg her lige ved byen, som de ville kunne promenere i om aftenen og om søndagen og nyde udsigten, denne enestående udsigt over Grønsund med de mange sejlskibes hvide sejl. Og om morgenen tidligt at kunne lytte til de mange fuglestemmer.

Og ved den bårtale for 100 år siden kunne jeg også fremmane for tilhørerne, hvorledes denne mark og denne skrænt, når vi fik den plejet og passet, kunne komme til at se ud i år ved 100 års jubilæet med store slanke, skyggende bøgetræer, søer med springvand, åløb og plæner, legesteder for børnene, hvilepladser for trætte vandrere, udsigtspladser, spadserersti i strandkanten nedenfor skrænten.

Også udvidelsesmulighederne så jeg tydeligt for mig og redegjorde for.

Der var dog én ting, som jeg dengang ikke havde fantasi til at forestille mig: Det er den plads, der nu er længst ude mod vest, besat med lakskinnende selvkørende vogne og huse på hjul. Det er en meget fin gestus overfor byens gæster således at afskære sig selv fra i sommermånederne at kunne nyde den flotte udsigt, som Fyrli-nien byder på ud over Sortsø Gab.

Ja, I må undskylde mig, men når jeg nu sådan med denne bårtale også skal forsøge at give et rids over Anlæggets tilblivelse og udvikling gennem disse 100 år, hvor det kun var mig selv beskåret at være med de første 20, at jeg så

må benytte denne gamle protokol, hvor købmand Wulff og jeg selv har noteret alt i, hvad der er sket år for år, og hvor sidenhen andre har ført den videre og refereret småt og stort om udviklingen op gennem tiden.

Byrådet købte de seks tønder land, der gik fra dyrlæge Jensens ejendom ved Vesterstræde (den nyligt nedrevne hjørneejendom. Red.) og lige her til, hvor jeg står. Stien her nedenfor var den gamle vej fra epidemisygehuset ned til stranden

Dosseringen gik dengang fra Havnepladsen ud til Vesterstræde. Her placeredes indgangen til Anlægget i første omgang, da man havde besværligheder med at erhverve en jordlod ved Gammel Landevej. For at lave denne indgang ved Dosseringen måtte foretages en del opfyldning, og da det var i det år vor gamle kirke blev restaureret, kunne vi få fyld derfra uden anden udgift end transporten.

Jorden blev behandlet, gange afstukne og der blev gravet 14.000 huller til plantning af træer og buske. Hegn opsattes for enderne og langs Gammel Landevej. Alt dette inklusive plantningen nåedes inden 31. december 1881.

Næste år og næste år igen kunne så det frivillige mandskab interessere sig for detaljerne, den lille sø med den rislende bæk, blikkenslagerens primitive springvand, hvor vandet, der kom fra en beholder anbragt i et træ i naboens have, fossede ud af en svanes hævede næb - et imponerende syn.

Broer med rækværk over åløbet, en musikpavillion ved udsigtspladsen, lige ved hvor 1881 stenen står. Anlæg af et areal med kulturer til udplantning, et lille stråtækt redskabshus ved søen og meget, meget andet.

Jeg skal ikke her komme ind på hvilke træsorter, der plantedes eller på prydbuskenes navne, det vil føre for

vidt, især da flere af dem kun har latinske navne. Blot skal jeg lige nævne, at jeg på mine ferier i udlandet, såvel til Skotland som til Schweiz, hentede specielle bregnearter og alpeplanter hjem. Og det ærgrede mig usigeligt, når jeg få dage efter disses udplantning så, at der manglede flere af dem. - De kunne observeres senere i borgernes villahaver.

Al min fritid og megen flid anvendte jeg herude. Engang var jeg så heldig at nå at stoppe et løbsk hestekøretøj. Hestene var blevet skræmt på havnen af en dampskibsflojte. Heldigt at jeg var her, ellers kunne de have forårsaget megen skade i vort nye anlæg. Ejeren af hestekøretøjet, det var for resten gårdejer Stæhr i Maglebrænde, kunne nøjes med at betale 5 kr. i erstatning - beløbet er omhyggeligt indført i regnskabet.

Flere gange i ugens løb afholdtes koncerter herude, gerne af 3 - 5 mand med blæseinstrumenter. Hertil var altid mange tilhørere. Men den bedste koncert, jeg selv hørte, var da jeg første gang hørte nattergalen slå sin trille herude, og blev klar over, at nu havde bevoksningen fået en sådan størrelse, at luftens sangere tog bopæl her.

Udvidelser blev det jo også til. Dog kun lidt i min tid: dosseringens forlængelse arbejdedes der hvert år på - det hæmmedes dog to gange af stormflod -, jorden bag Dyvekes Mose købtes og anlagdes som et nyt anlæg.

Min store sorg var i den forbindelse, at den gode værts-husholderenke fra Grønnegade, Madam Ell, ikke ville sælge sin jordlod. Nej, efter hendes mening var et anlæg som dette noget pjat, jorden var mere værd som græsning for hendes køer, der gik under navnet "elsdyr". Det var først efter hendes død i 1928, at kommunen fik samlet Anlægget og ud af sumpen fik skabt Hjertesøen.

Økonomi har der jo altid været med i billedet. Vi fik 400

kroner om året, og af disse penge skulle der ydes løn til en anlægsgartner, købes værktøj, laves nyplantning o.s.v., så vi var nødt til selv at supplere beløbet med salg af ærter, bønner, grangrønt, juletræer m.v., som dyrkedes på et stykke jord bag det lille anlæg, hvor nu Fr.VII står (blev flyttet til torvet i 1991. Red).

Det kommunale udvalg, der bestred Anlæggets sager, hed slet og ret anlægsudvalget og havde til start kun opgaven vedrørende Anlægget, men efterhånden tog man sig også af et stianlæg herfra til kirkegården og et andet fra Bagerstræde forbi Hestevandingen også til kirkegården. I nyere tid ser jeg af protokollen, at også badeanstalten og campingpladsen lagdes ind under dette udvalg, der pludselig skiftede navn til kulturudvalget og fik mange andre og måske interessantere opgaver: bibliotek, lokalhistorisk arkiv, idrætsanlæg, sportshaller en masse og meget andet.

Men det gamle anlæg vil blive ved med at bestå, som det vi forudsagde i indbydelsen i 1881: ET LYSTSKOVANLÆG, og det mener jeg, at byens borgere og kulturudvalget stedse vil stå som garanter for.

Efter min tid har man jo også fundet anledning til at sætte mig et minde her. Jeg ved godt, at andre havde ønsket stenen opsat ved skolen, men her i dette anlæg, der havde min fulde kærlighed, står den nu rigtigst. Lad den aldrig blive flyttet, som I gjorde med Fr. VII.

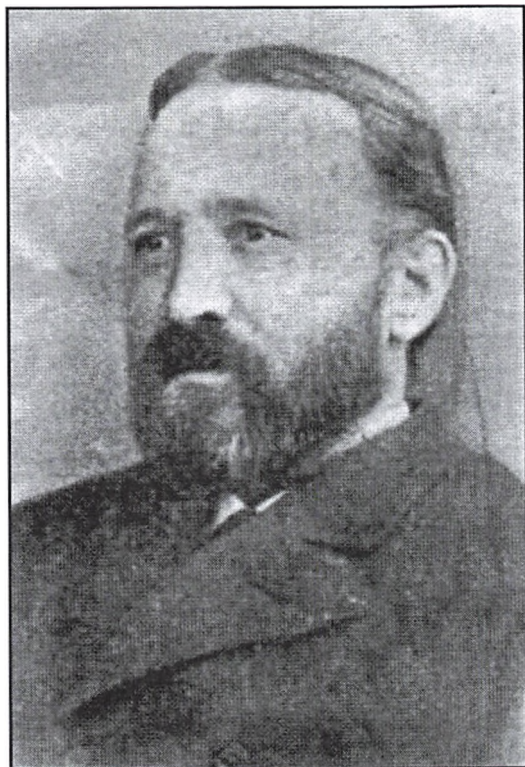
Jeg må da også lige nævne, at to borgere i dette århundrede har oprettet legater til Anlæggets forskønnelse og vedligeholdelse, beløb, der sikkert er kærkomne som supplement til de beløb, der ydes fra kommunekassen, en kasse der jo drænes til mange forskellige formål, og derfor synes nogen måske, der ikke ydes nok til Anlægget derfra.

Jeg kan ikke udelukkende gå rundt med historisk halm i træskoene, den historiske snak har selvfølgelig et formål. For mig er historie uundværlig som borger og som menneske, såvel i 1881 som nu i 1981.

Historie er altid en givtig relation til nutiden. Uden fortid - ingen fremtid. Havde vi ingen fortid, var vi jo bare embedsmændenes CPR-numre - nogle små nuller.

Det drejer sig ikke altid om "Hvad får jeg for det" - men om "hvormed jeg kan være til gavn og nytte for andre". Og skal noget stort lykkes, må alle bøje sig hen mod midten, nemlig den midte, der samler den sag, det drejer sig om, det der er til gavn for helheden.

Det gjorde vi i 1881, derfor står Lystskoven her i dag og i fremtiden.

Tak fordi man så tålmodigt har hørt på mig ved denne 100 års bål-fest. Jeg har været glad for at komme og redegøre for den første bål-fest og Anlæggets tilblivelse og vækst, og skal det fejres med en fest ved 250 års jubilæet, møder jeg gerne igen.

R. C. Andersen /
Nyholm

Overlærer R.C. Andersen

Billeder fra Anlægget i Stubbekøbing

Anlægget er anlagt på den strimmel jord, der ligger mellem Grønsund og den gamle landevej til Gåbense. Det var tung lerholdig og bakket jord, der hørte til Møllegården. Den første del af Anlægget omfattede ca. 5 tdr. land, senere blev der udvidet mod vest, og den sidste del, der hvor hjertesøen ligger, kom til i 1928, så hele anlægget incl. det lille anlæg syd for Gammel Landevej og fyrlinen, hvor der nu er campingplads, omfatter ca. 11 tdr. land eller 6 hektar.

Anlægget er i tidens løb blevet brugt til mange arrangementer, grundlovsmøder, gymnastikopvisninger, koncerter, teateropførelser, høstfestunderholdning, mål for skoleudflugter og meget andet. Vi har valgt her at vise Anlæggets udvikling gennem tiden.

Ca. 1885. Planterne er kommet i gang, og der er lagt an til udvidelse af Dosseringen. I baggrunden ses den gamle toldbygning.

Det nyanlagte anlæg

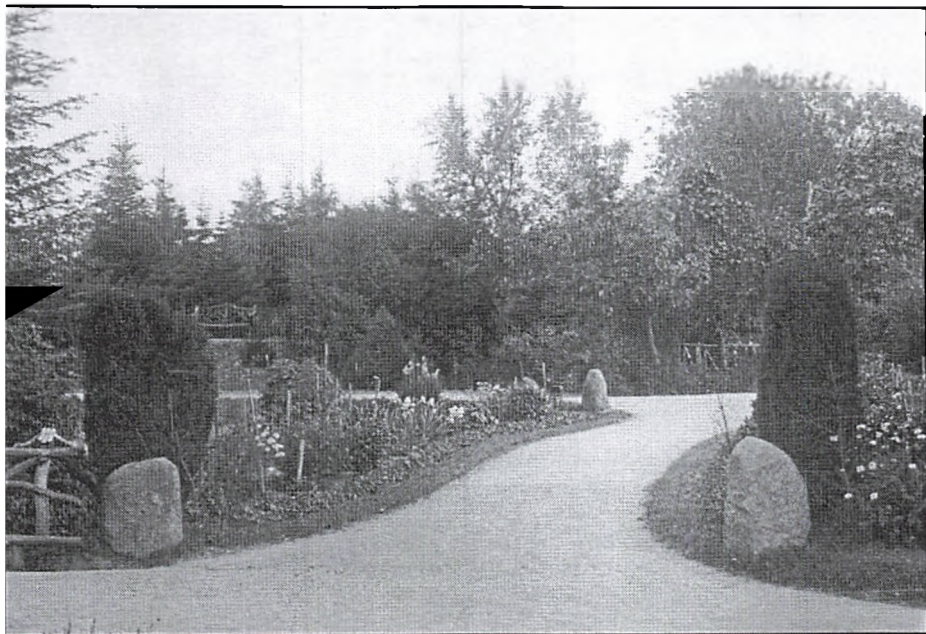
Omkring 1890 med møllen i baggrunden

P.W.Wulff lod i 1894 opføre en træpavillon, hvor der afholdtes koncerter. På billedet med 1881-stenen ses R.C. Andersen og jens Rasmussen, der arbejdede i Anlægget i mange år.

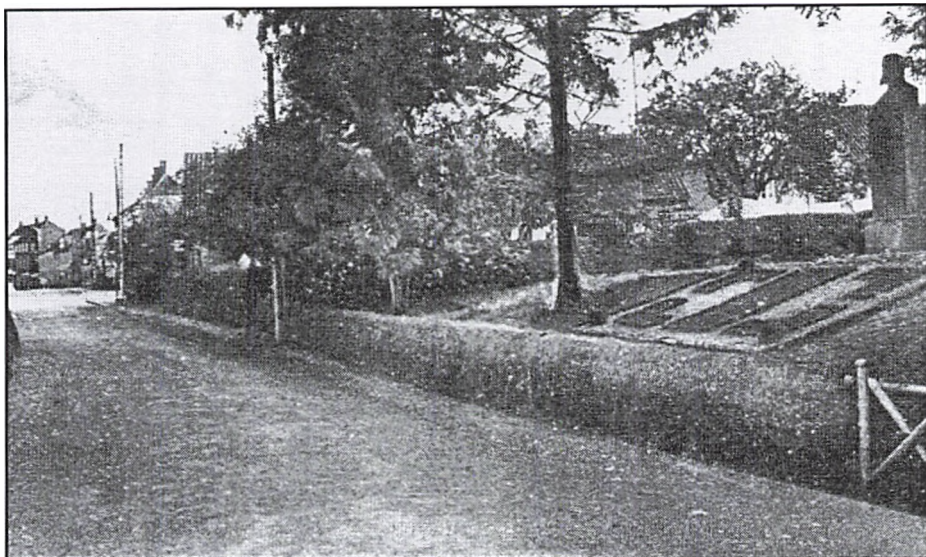
“Udsigten” med badehusene i starten af 1900’erne

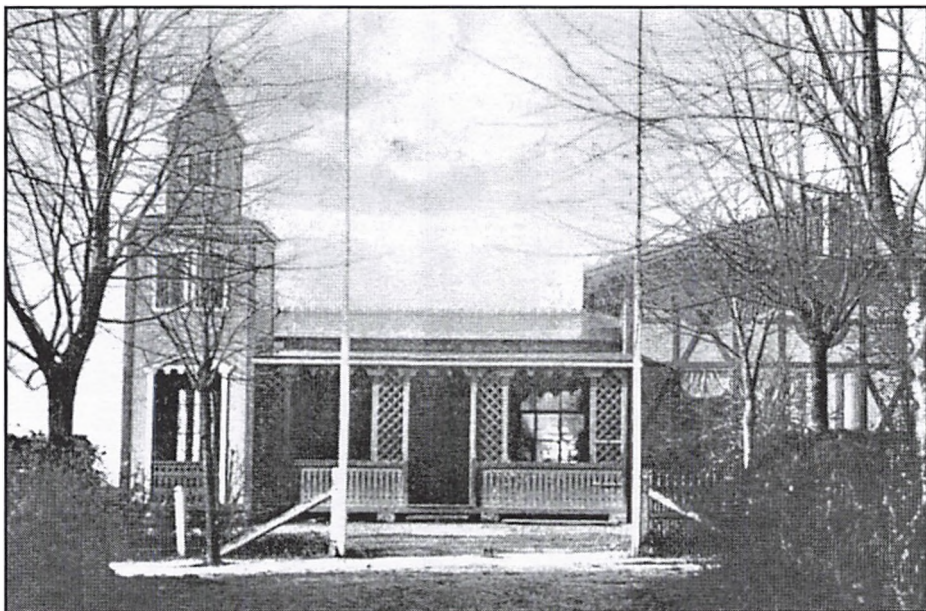
Smukt så det jo ud!

Med beskyttende stakit og springvand.

“Det lille anlæg” har fra starten været en del af Anlægget. Her Fr. VII’s buste, der stod her 1933-1991. Foran busten bede med buksbomhække

Pavillonen ved Anlægget blev opført 1896 af hotelejer Keis.

*Fyr linen med lav beplantning af hensyn til fyret.
I midten genforeningsstenen fra 1920.*

Bed med sten og planter

Ved købet af Lille Dyveke Mose i 1928 blev Anlægget endelig samlet og Hjertesøen anlagt.

Fra Arkivet

Karin Suhr Rasmussen

Selv om vi får mange forskellige spørgsmål på Arkivet, er der nogle typer af spørgsmål, der er hyppigere end andre. Et af de hyppigste drejer sig om steder.

Det kan være slægtsforskere, der gerne vil vide lidt mere om alle de personer, de finder navne på, først og fremmest "hvor har de boet?"

Et andet spørgsmål kan lyde: "hvem har boet i huset før os, og hvordan har det set ud?"

I folketællingerne fra 1901, 1906 og 1921 er matrikelnumrene også opført, og så er det jo bare at se på et kort og derefter undersøge, om vi skulle have billeder af huset.

Hvis man vil vide lidt mere har vi på Arkivet forskellige opslagsbøger, der hver for sig giver gode oplysninger, og meget af det har vi også gode registre til, så det er forholdsvis nemt at finde frem.

Hvis man bor i Stubbekøbing by er der selvfølgelig "Huse i Stubbekøbing", men også Bering Liisbergs "Stubbekøbing gennem tiderne", Svend Henningsens "Stubbekøbing 1354-1954" og "Købstæderne i Lolland-Falster Stift" redigeret af apoteker Reddelin.

Søger man oplysninger uden for byen er "Kulturhistorisk håndbog, Stubbekøbing kommune" rigtig god, ligesom Det Classenske Fideikommis jubilæumsbøger rummer et utal af oplysninger, som vi tit henviser til.

Bor man på en landejendom kan man være heldig at finde sin gård i "Danske Gaarde".

I Lolland-Falsters historiske Samfunds årbøger og i vores egne årsskrifter, kan man finde mange artikler om lokale emner og steder, og vi har gode registre til begge serier, udarbejdet af Ib Hjort-Hansen.

Desuden kan nævnes "Huse i Hesnæs", "Den Classenske Agerbrugsskole på Næsgaard" samt Næsgaards årbøger,

"Stangerup Gods", "Nørre Ørslev bys historie" samt "Trap Danmark" og "Falsters Historie" af Holger Hjelholt.

De nævnte bøger er noget af det, man kan se på Arkivet, men de kan også lånes på Biblioteket. På den følgende side er der en liste over de lokalhistoriske bøger, der desuden kan købes på Biblioteket eller Arkivet.

Lokalhistorisk materiale, der kan købes på Lokalhistorisk Arkiv og på Stubbekøbing Bibliotek

ÅRSSKRIFTER 1983-2002 PR. STK	50 KR
SAMLET REGISTER TIL ALLE ÅRSSKRIFTER	10 KR
FOLKEFORTÆLLINGER FRA STUBBEKØBING, Bjørn Nielsen	40 KR
STUBBEKØBING BY GENNEM 25 ÅR, Carl Carstensen	50 KR
DET GAMLE STUBBEKØBING	45 KR
MOSEBY PRÆSTEGÅRD, Jens Lose	50 KR
HALSKOV VÆNGE, Aksel Hejlskov	50 KR
HORBELEV EJERLAV, Vibeke Ravn-Mortensen og Ingvar Hansen	35 KR
AK, HVOR FORANDRET.... 16 erhverv under forandring	75 KR
BARNDOMSGLIMT fra Storstrøms Amt	99 KR

Videofilm:

STUBBEKØBINGFILMEN	85 KR
ROYALT BESØG I STUBBEKØBING	150 KR
SKOVENS NAT	75 KR
FORSAMLINGSHUSSET I MAGLEBRÆNDE	95 KR

Årsberetning for Lokalhistorisk Forening 2001

Kristine Asser Hansen

Igen er et årsskrift ved at være klar til trykning. Dermed er det også tid at skrive lidt tilbage over året der gik.

Vi modtog meddelelsen om, at Jes Vaaben og hans kone har ønsket at give Foreningen kr. 100.000. Det er en gave, vi er meget glade for og stolte over. Men det føles underligt, at der ikke er nogen steder, vi kan gå hen med vores tak.

Fra det Classenske Fideikommis har vi modtaget 2.000 kr. Det er en håndsrækning, som vi er meget taknemmelige for.

Foreningsmæssigt har året været roligt og godt. Vi har haft fin tilslutning til vore arrangementer, hvilket vi glæder os meget over: En trofast medlemsskare og en god presse har været en stor og værdifuld hjælp.

28. marts 2001. Vi startede årets mødevirksomhed med et foredrag af museumsinspektør Anna Elisabeth Jensen: Brødrene Ulfstand. Fra Skåne til Falster. Fra Glimmingehus til Bønned Slot.

Det var så optakten til vores sommerudflugt, der gik til Skåne med besøg på Glimmingehus. Turen blev ledet af Margaretha og Arne Heyn. 2 dygtige og meget vidende guider.

Tirsdag den 24. April: Provst Jens Lose: Marie Grubbe. Fra slot til hytte. Fra adelsdame til færgeskone.

Tirsdag den 26. Juni: Peter Thor Andersen: Næsgaard Agerbrugsskole gennem 200 år. En smuk udstilling som Peter Thor Andersen fortalte levende om. Forstander Per Steen fortalte meget interessant om Næsgaard i dag.

Tirsdag den 7. August. Tur til Nr. Vedby, Vålse inddæmning, Vålse by, Valnæsgård, Resle Skov og Mygget. Knud

Stigsen fra Nr. Alslev lokalhistoriske Arkiv var vores dygtige guide.

Mandag den 3. September: Lektor Jutta Boisen Møller: Vikingernes religion og Livsopfattelse. Som altid en oplevelse at lytte til Jutta Boisen Møller.

Tirsdag den 9. Oktober. Linda og Arne Larsen: Pilgrimstur til Pyrenæerne. 865 km. til fods ud til Santiago de Compostella.

Tirsdag den 6. November: Vibeke Ravn-Mortensen og Ingvar Hansen: Horbelev - byen for de travle. En fin gennemgang af et tidsafsnit af Horbelev historie.

Mandag den 4. Januar 2002. Danmarks grønne hjørne. Viser og sange fra Nordfalster. Godt præsenteret af Irene Vangkilde med flere.

Tirsdag den 5. februar. Pastor Graff Nielsen: Kyndelmisse. Kyndelmisse blev afskaffet som helligdag, da Struense ryddede op i de mange helligdage. Han fandt, det var bedre, der blev bestilt noget.

Torsdag den 28. februar. Generalforsamling. Efter generalforsamlingen viste Aage Fisker billeder fra foreningens udflugter.

En varm tak til Karin for arbejdet med årsskriftet. Det er vigtigt, at vi på denne måde får bevaret noget af lokalhistorien.

Vi skal stadig huske på, at hverdagen i dag er historie i morgen.

Vedtægter godkendt ved stiftende møde d. 5.januar 1984 og ændret ved generalforsamlingen 28. februar 2002

- § 1: Lokalhistorisk Forening for Stubbekøbing kommune.
- § 2: Foreningens formål er at fremme lokalhistorisk arbejde i kommunen, udgive et årsskrift, såfremt bestyrelsen finder det økonomisk forsvarligt, afholde et eller flere årlige møder med lokalhistoriske emner, alt i samarbejde med Lokalhistorisk Arkiv, Stubbekøbing.
- § 3: Foreningen tilsluttes: Sammenslutningen af lokalhistoriske Foreninger, SLF.
- § 4: Enhver person, firma eller institution kan optages som medlem mod betaling af et kontingent, hvis størrelse fastsættes af generalforsamlingen.
- § 5: Foreningens medlemmer har ingen økonomisk forpligtelse overfor foreningen udover kontingentet.
- § 6: Foreningens højeste myndighed er generalforsamlingen, der ordinært indkaldes i februar måned, enten ved bekendtgørelse i de lokale blade eller ved skriftlig varsel direkte til medlemmerne med mindst 14 dages varsel.
- § 7: Dagsordenen ved årlige ordinære generalforsamlinger skal indeholde følgende punkter:
1. Valg af dirigent
 2. Aflæggelse af beretning for det forløbne år.
 3. Aflæggelse af regnskab for det forløbne år
 4. Fastsættelse af kontingent
 5. Behandling af forslag fra bestyrelse og medlemmer
 6. Valg af bestyrelse og suppleanter
 7. Valg af revisor og suppleant
 8. Eventuelt.

Ekstraordinær generalforsamling afholdes, når bestyrelsen bestemmer det, eller når mindst 1/3 af foreningens medlemmer skriftlig fremsender ønske herom.

Der foretages valg af 5 bestyrelsesmedlemmer og 2 suppleanter. Bestyrelsen konstituerer sig selv. Der foretages valg af en revisor og 1 revisorsuppleant.

Sekretæren fører en forhandlingsprotokol for alle møder.

Foreningens regnskabsår er kalenderåret. Regnskabet skal være afsluttet senest 15. januar og revideret senest 1. februar. Regnskabet fremlægges ved den årlige generalforsamling. Formanden vælges for et år ad gangen, øvrige bestyrelse og revisor for 2 år og bestyrelsen afgår efter tur med henholdsvis 3 og 2 bestyrelsesmedlemmer, første år ved lodtrækning.

§ 8: Foreningens ophør skal vedtages på to på hinanden følgende generalforsamlinger med mindst 14 dages mellemrum ved simpel stemmeflertal.

Foreningens eventuelle formue tilfalder ved ophør Lokalhistorisk Arkiv i Stubbekøbing

STØT LOKALHISTORISK ARBEJDE

Bliv medlem af LOKALHISTORISK FORENING for Stubbekøbing Kommune

nærmere oplysninger fås hos:

Kristine Asser Hansen 54 44 40 12
Vibeke Ravn-Mortensen 54 44 50 81
Bent Blomquist 54 43 80 24
Bent Jørgensen 54 44 29 49
Asger Klüver-Jensen 54 44 43 15

Eller på:

Lokalhistorisk Arkiv, Biblioteket, tlf. 54 44 15 29.

Åbent mandage 17-19 og onsdage 10-13